

INNLEDNING

Plan for rusmiddeltjenesten har som målsetting å begrense skader og belastninger som bruk av alkohol og andre rusmidler fører til, samt opprettholde og styrke de negative holdninger befolkningen har til bruk av narkotiske stoffer.

For å nå denne målsettingen brukes en metode som klassifiserer forebyggingsnivåer i fargesoner; grønn, gul, rød og blå sone. Den grønne sonen retter seg mot hele befolkningen og mot risikogrupper. Den gule sonen retter seg mot folk som drikker for mye eller som har begynt å bruke narkotiske stoffer. Den røde sonen retter seg mot de som har blitt avhengig av rusmidler. Den blå sonen ivaretar langtkomne misbrukere der behovet går på ivaretagelse og omsorg.

Med målsettingen som utgangspunkt, fokuserer planen på de som må bære belastningen ved å ha et familiemedlem som har et problematisk forhold til rusmidler. Det er viet stor plass til barns oppvekstvilkår der man forsøker å se foreldres bruk av rusgifter ut fra barnas ståsted. Det som for en enslig oppleves som et uproblematisk rusmiddelbruk, kan i en familiesituasjon oppleves som et plagsomt misbruk.

Planen er delt i tre deler med planforutsetninger, mål og strategier, - og tiltak.

Den første delen inneholder mandat og organisering av planarbeidet samt prinsipper for rusgiftplanlegging, og den ivaretar lovgrunnlaget planen bygger på. Den beskriver undersøkelser gjort i ungdomsskoler og videregående skole, og kartlegging av hjelpeapparater i Loppa kommune. Under bevillingspolitikk er det beskrevet kommunens ulike konsepter som innehar salgs- og skjenkebevillinger. Som et resultat av dette, får vi et bilde av rusmiddelsituasjonen i Loppa kommune. **Dette bildet forteller om hvilke utfordringer kommunen står overfor.**

Det er også, under planforutsetninger, beskrevet hvilke kommunale og fylkeskommunale tiltak som eksisterer innenfor rusmiddelfeltet - og hvilke behov kommunen har for tjenester. Avslutningsvis er skader og belastninger definert og utredet.

Den andre delen inneholder en oversikt over mål og strategier for rusmiddeltjenesten som legger grunnlag for del tre.

Den tredje delen inneholder utforming og dimensjonering av tiltak og tjenester. Disse tiltak og tjenester er definert i fargesoner som beskrevet ovenfor. Pga kommunens økonomiske situasjon, er flere tiltak definert som prosjekt der man kan søke eksterne midler. Det er også foreslått tiltak som kan, helt eller delvis, gå til å dekke øvrige foreslåtte tiltak.

Plan for rusmiddeltjenesten i Loppa kommune skal være et verktøy og et styringsredskap for rusmiddeltjenestens arbeid i årene framover.

1 PLANFORUTSETNINGER

1.1 Bakgrunn for planen/organisering av planarbeid

Loppa kommunestyre har i en del sammenheng etterlyst en alkoholpolitisk handlingsplan.

Kommunen har også etter alkoholloven en plikt til å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan, som bør angi de alkoholpolitiske hovedmål og delmål kommunen legger til grunn for sin alkoholpolitikk, og de virkemidlene som vil tas i bruk for å nå målene.

1.1.1. Mandat

Formannskapet vedtok den 12.05.99 å igangsette planarbeidet . Planarbeidet ble organisert slik:

PLANGRUPPA HAR BESTÅTT AV

Linda Martinsen, sosialleder
Solbjørg Jensen, sentraladministrasjon
Britt M. Sigurdsdatter Johnsen, oppvekst- og kultursjef
Maria Frisk, ungdomsrådet

REFERANSE/STYRINGSGRUPPA

H/S-sjef,
politi,
leder av H/S-styret,
leder av OK-styret,
1 Ole K. Johansen, bevillingshaver

Styringsgruppas oppgaver har vært å gi råd og veiledning til plangruppa.

Loppa kommune har i planprosessen samarbeidet med Hammerfest kommune v/ruskonsulenten, da Hammerfest er igang med å lage tilsvarende plan. Vi har hatt noen møter og arbeidsdager sammen. Samarbeidet har vært positivt for Loppa og har gitt oss en bredere arena for diskusjoner om tema som planen tar opp.

1.2 Prinsipper for rusgiftplanlegging

Med prinsipper mener man de motstridende forhold man må ta hensyn til når det gjelder rusgiftplanlegging. Det handler ofte om gleder for noen, forbannelse for andre. Det handler om de som må bære belastninger ved å ha et familiemedlem som stadig ruser seg. Mange har glede av et moderat alkoholforbruk, og merker lite til skadevirkninger. Derfor har mange også et motsetningsfullt forhold til alkoholpolitikken og de virkemidler som må til for å få ned forbruket. Rusgiftpolitikken/bevillingspolitikken fører ofte til stadig debatt. Det finnes ingen enkle løsninger, men mange dilemmaer. I alkoholpolitikken blir det ofte fokusert på bevillinger, næringspolitikk og rett til å bestemme selv. Alkoholbruk/misbruk blir ofte sett på som et personlig anliggende, vi har en rett til å drikke så mye vi vil, så ofte vi vil og hvor vi vil - så lenge vi ikke bryter loven. En del forhold er hjemlet bla. i Alkohol- og Straffelovgivningen. Hvordan familien har det og spesielt hvordan barna opplever foreldres og andre nære familiemedlemmers drikking, har man tradisjonelt vært lite opptatt av.

Mangfold/belastning:

I vår kultur blir alkohol ofte forbundet med situasjoner der folk hygger seg og slapper av i godt sosialt selskap. Det er knyttet mange positive livstilverdier til alkohol. I ulike varianter forbinder vi alkohol med det gode liv, med gleder vi ikke er villige til å gi avkall på. Mange blir som kjent i godt humør når de drikker, mens andre oppfører seg aggressive eller voldelige.

I de senere år har både forskere og behandlere i økende grad blitt oppmerksomme på hvor belastende det kan være for barn når foreldrene har et problematisk forhold til rusgifter. Det at voksne med en barndom preget av foreldres misbruk har stått fram i media og fortalt om sin barndom, har i stor grad bidratt til å synliggjøre slike oppvekstvilkår. Disse «voksne barna» møter man ofte som hjelpetrengende i hjelpeapparatet. En stor andel av disse utvikler selv misbruk.

Tabu/skam:

Rusbruk/misbruk er fortsatt et tabubelagt område, dette rammer ikke minst de barn som opplever rusmisbruk hos sine foreldre. Vi snakker ikke om en liten gruppe barn, det dreier seg om 160 000 - 230 000 barn i Norge, (Blå Kors). Det er vanskelig for voksne å snakke om den voksnes misbruk, og det er enda vanskeligere for barn å fortelle om foreldres rusbruk til andre.

Å ha et rusproblem er kulturelt sett forbundet med skam. De som ikke klarer å drikke med måte, men blir fulle og plagsomme, blir fort sett ned på og fordømt. Misbrukere blir ofte assosiert med de synlige fyllekene i lokalmiljøet - stemplet og utstøtt. Denne sosiale tabuisering gjør at også familien til misbrukeren opplever problemet som skamfullt og mindreverdig. Barna kan lett oppfatte sin familie som annerledes og mindreverdig i forhold til andre familier. På samme måte oppfatter de seg selv som mindreverdig på grunn av sin familiebakgrunn.

Barnas situasjon:

Til tross for senere års økte interesse for barns situasjon i familier med rusmisbruk, er barn av misbrukere fremdeles en oversett og forsømt gruppe. Det har sin årsak i flere forhold som individualisering av rusproblemer, mangel på kunnskap og kompetanse, problemene er lite

synlige, problemfeltet er vanskelig og følelseladent, og det eksisterer mangel på tiltak og samordning av de ulike tiltak for barn og voksne. I litteraturen beskrives problemene rundt slike barn som «de glemte barna», «barna med de frosne følelsene» og «barna som blir ribbet for barndommen».

Foreldres rusmisbruk knytter seg til en markert overhyppighet av omsorgssvikt, mishandling og vold. Barn av rusmisbrukere tar ofte på seg et stort og omfattende ansvar - og blir på en måte foreldre til sine foreldre.

Vi vet nå at en oppvekst preget av foreldres misbruk gir barna en økt risiko for utvikling av psykiske problemer. Spiseforstyrrelser, depresjoner, psykosomatiske symptomer, angst, rusmisbruk og personlighetsforstyrrelser er alle symptomer som kan settes i forbindelse med en oppvekst i hjem preget av rusmisbruk - på lik linje med annen alvorlig omsorgssvikt.

Hva er rusmisbruk?

Det er ikke lett å definere rusmisbruk. Grenseoppganger mellom bruk, misbruk og avhengighet er flytende. Det kommer an på hvilket ståsted man har. Det som for en enslig oppleves som et uproblematisk rusbruk, kan i en familiesituasjon oppleves som et plagsomt misbruk. Det er forandringen i måten å være på, selve rusatferd, som i første omgang er til sjenanse og plage for andre. Når familiemedlemmer under rus forandrer seg i passiv, sløvende retning - som å snøvle når de snakker eller stumper av, og/eller når det blir oppstemte, aggressive eller voldelige. Når en i familien ruser seg, vil det uvilkaarlig få konsekvenser og innvirkning på resten av familien.

I et slikt relasjonelt perspektiv kan man si det eksisterer et rusmiddelproblem når bruk av rusgifter:

- virker forstyrrende inn på de oppgaver og funksjoner som skal ivaretas i familien
- belaster og forstyrrer de følelsesmessige bånd mellom mennesker

1.3 Lovgrunnlag/historikk/utviklingstrekk

Rusmiddelfeltet er i en brytningstid der ny kunnskap og forståelse er kommet til. Synet på alkoholforbruk/misbruk og (mis)brukere har endret seg gjennom tidene - fra religiøs og moralsk svakhet via sykdomsorientert forståelse til en tilstand med sammensatte problemer og årsaker. Rusmiddelfeltet er mangfoldig med hensyn til teoretiske og ideologiske tilnærminger. I dag har sosial læringsteori stor innflytelse på feltet. Denne modellen fanger opp variasjoner og bredden i rusgiftproblematikken. Mekanismer som gjør seg gjeldende er tilnærmet de samme, enten man snakker om alkoholmisbruk, narkomani, røyking, spiseforstyrrelser eller spillegalskap.

1.3.1. Lov om sosiale tjenester m.v. av 1.januar 1993

Da denne loven kom i 1993 ble særomsorgen for rusmisbrukere avviklet, og kommunene fikk hovedansvaret for rusmiddelfeltet. Tanken bak er at de fleste får best hjelp for sine problemer sitt lokalmiljø. Det slås gjennom dette fast at kommunen først og fremst skal ta sikte på hjelpetiltak lokalt uten innleggelse i institusjon. Institusjonsopphold skal først vurderes

dersom slike hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig. Behovet for plass i institusjon må derfor sees i lys av hva som gjøres i kommunen. Sosialtjenestelovens kap. 3 tar for seg sosialtjenestens spesielle ansvar for å utvikle helhetlige strategier, samt informasjonstiltak og oppsøkende virksomhet rettet mot alle former for rusproblemer i kommunen.

I kap. 6 pålegges sosialtjenesten ansvar for hjelpetiltak rettet mot den individuelle klient og dennes familie. Loven slår fast at sosialtjenesten har ansvar for å tilby hjelp i nærmiljøet til rusmisbrukere og deres familie i form av råd, veiledning og hjelpetiltak utenfor institusjon. Hjelpetiltak skal tilpasses den enkeltes behov. Dersom det er nødvendig skal det etableres samarbeid med andre kommunale instanser. Dersom kommunale hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig, skal sosialtjenesten sørge for plass i egnet behandlingstilbud. I dette ligger et krav om at sosialtjenesten skal utrede behandlingsbehov og behandlingstilbud, og sørge for plass i den institusjonen som kan ivareta behovene. De fylkeskommunale spesialisttiltakene skal være en forsterkning av lokalbaserte tilbud.

Det understrekes i loven at de pårørende ofte har bruk for hjelp og støtte, og at sosialtjenesten har et ansvar her, ikke minst når det gjelder barna til misbrukeren.

Lovens bestemmelser skiller ikke mellom ulike typer rusgifter. Begrunnelsen for dette er at man i arbeidet med misbrukeren må se alle typer misbruk i sammenheng, og at det ved utformingen av hjelpetiltak vanligvis ikke vil være type misbruk som er avgjørende.

Sosialtjenesten har plikt til å vurdere tvang, også når pårørende ber om det. En har undersøkelsesplikt og ulike tvangsbestemmelser også i forhold til de gravide misbrukere og misbrukere under 18 år. Misbrukere under 18 år kan også plasseres i institusjon med hjemmel i lov om barneverntjenester.

1.3.2 St. meld.nr. 69 (1991-92) Tiltak for rusmiddelmisbrukere

Meldingen gir en bred framstilling av utviklingstrekk i omsorgen for rusmiddelmisbrukere der kommunens ansvar og oppgaver understrekes. Den legger vekt på å utvikle kommunale tiltak til rusmisbrukere der institusjonsbehandling må sees på som tjenester som skal benyttes i visse faser av behandlingen. St.meld. fokuserer også på spesielle innsatsområder som barn av rusmiddelmisbrukere, familie og pårørende og misbrukere i diagnostiske gråsoner som rus og psykiatri.

1.3.3 St.meld.nr. 16 (1996-97) Narkotikapolitikken

Norge har siden narkotikamisbruk oppsto som et sosialt problem blant ungdom i midten av 1960-årene, ført en restriktiv narkotikapolitikk ved at både besittelse, bruk og omsetting av narkotiske stoffer er forbudt. Det har likevel vært lagt stor vekt på å balansere de restriktive kontrolltiltakene med andre forebyggende tiltak samt hjelpetiltak

1.3.4 St.prp. nr. 58 (1997-98) Handlingsplan for redusert bruk av rusmidler (1998-2000)

Denne planen handler om mål og strategier i alkohol og narkotikapolitikken, der man i størst mulig grad ønsker å avgrense de skader, både individuelle og samfunnsmessige, som bruk og misbruk fører til.

Handlingsplanen gir et uttrykk for å se rusmiddelpolitiske tiltak i sammenheng, det gjelder både i forhold til legale rusgifter som alkohol og illegale gifter som narkotiske stoffer. Den legger opp til en offensiv rusmiddelpolitikk med følgende målsettinger:

- reduksjon av det totale alkoholforbruket med 25% innen år 2000, jfr. VHO
- reduksjon av misbruket av illegale narkotiske stoffer
- øke bevisstgjøring om sammenheng mellom bruk og misbruk av ulike rusgifter
- heve debutalder av alkohol
- styrke de negative holdningene til bruk av narkotika og misbruk av alkohol
- et bedre og mer effektivt behandlings-, etterverns- og omsorgstilbud for misbrukere, inkludert rusmisbrukere med barn og gravide misbrukere.

1.3.5 Alkoholloven

Fra årsskiftet 1997/98 er alle kommuner pålagt å ha en kommunal alkoholpolitisk handlingsplan. Dette framgår av alkohollovens § 1-7d.

Lovens formål er å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer. Virkemidlene går på kommunal salg- og skjenkebevilling og kontrolltiltak. Kommunen har også anledning til å sette vilkår knyttet til bevillingene.

1.3.6 Andre aktuelle lover

Andre aktuelle lover som har relevans enten som lovgrunnlag eller faglig grunnlag er Forvaltningsloven, Løsgjengerloven, Lov om psykisk helsevern, Legemiddeloven, Barnevernsloven etc.

1.4 Rusmiddelsituasjonen i Norge - utviklingstrekk

Norge ligger lavt sammenlignet med andre land i Europa når det gjelder omsetning av alkohol, samtidig ligger vi høyt når det gjelder alkoholrelaterte problemer. Dette kan sees i sammenheng med vår alkoholkultur, der det ikke er uvanlig å drikke seg full når vi drikker.

Samtidig forteller statistikker ikke noe om smugling og hjemmebrenning. I Norge regner man med på bakgrunn av intervjuundersøkelser, at det uregistrerte forbruket ligger rundt 25-30% av totalforbruket. I 1996 var det årlige, registrerte gjennomsnittsforbruket av ren alkohol 5,94 liter pr innbygger over 15 år, middelhavslandene hadde tilsvarende over 10 liter.

De siste års statistikk viser en forbruksøkning av alkohol, dette forklares med en realprisnedgang samtidig med en økning i antall salgs- og skjenkesteder. (St prp nr 58).

Når det gjelder narkotika tyder ulike indikatorer på at narkotikabruken har økt i løpet av 90-årene. Økningen gjelder i landet som helhet. Bruk av hardere narkotiske stoffer er ikke lengre et storbyfenomen. Det er blitt større tilgjengelighet av narkotiske stoffer, og misbruket sprer seg til nye grupper. Hasj, ecstasy og amfetamin er narkotiske stoffer som i større grad brukes på 90-tallet, og ulike indikatorer tyder på at narkotikabruken har økt. Det kan virke som om ungdom har nå en mer liberal holding til narkotika.

I Finnmark drikker vi ca 30% mer (registrert bruk pr innbygger) i forhold til landsgjennomsnitt, på lik linje med Oslo.

1.5 Rusmiddelsituasjonen i Loppa kommune - utviklingstrekk

Det er ikke mulig å få en total oversikt over rusmiddelsituasjonen i Loppa kommune, men det er mulig å få en del informasjon ved å kartlegge enkelte områder. Vi har gjort en undersøkelse blant ungdomsskoleelever og elever i videregående skole (sammen med Hammerfest kommune). Denne undersøkelsen har som målsetting å kartlegge vaner og holdninger til ulike rusgifter som alkohol, tobakk, snus, sniffing og narkotiske stoffer. Plangruppa har også vært i kontakt med andre deler av hjelpeapparatet for å få deres bilde av problemene i forhold til ulike rusmidler i kommunen.

Samlet sett har hjelpeapparatet god oversikt over rusituasjonen i kommunen.

Alkohol er det mest brukte rusmiddelet i kommunen.

Det er en del blandingsmisbruk, tabletter og alkohol, alkohol og lettere narkotiske stoffer.

Det er et lite og relativt avgrenset miljø som bruker narkotika, men det er liten rekruttering til dette miljøet.

Andelen smuglersprit / hjemmebrent av det totale alkoholforbruket er relativt høy, uten at vi har klare tall på dette.

1.5.1 Undersøkelser gjort i kommunens ungdomsskoler og videregående skole

Det er iforbindelse med planen foretatt en alkohol/narkotika/tobakk undersøkelse for ungdomsskolen i Loppa av totalt 48 elever.

I Hammerfest har de hatt den samme undersøkelsen for både ungdomstrinnet og videregående skole. Undersøkelsen vedlegges.

Undersøkelsen gir ingen absolutte fakta av situasjonen, men den gir et bilde av ungdommens forhold til alkohol, narkotika og tobakk.

Bildet i Loppa samsvarer godt med bilde i Hammerfest for samme aldersgruppe.

Alkohol har de fleste vært i kontakt med. 68,8% har drukket alkohol. 33.3% oppgir at de har vært beruset. Debutalder for alkohol i Loppa er ca 13 år. (Dette er noe lavere enn i Hammerfest.)

Hva drikker de:

De fleste har smakt øl (77%) og vin (75%). 42% har smakt brennevin og 35% har smakt hjemmebrent.

Hvor ofte:

10,5% drikker 2-4 ganger i måneden. 25% drikker 1 gang i måneden. Alkohol brukes ofte 1.-16.-17.mai, i sommerferier og på lørdager. De fleste drikker fordi det er godt, gøy og spennende.

Hvor får ungdom tak i alkohol:

25% får av eldre kamerater. 6% oppgir at de får alkohol hjemmefra. 5% får av eldre søsken.

40% av de som drikker oppgir at foreldrene vet om det. (Husk på at dette gjelder 13-15 åringer).

Ingen i Loppa oppgir å ha brukt narkotika. I Loppa mener 25% at det er ok å bruke alkohol, mens 48% mener klart at det ikke er greit, 27% vet ikke.

Har du noen gang røkt:

45,8% har prøvd å røyke. 54,2% har ikke røkt. Undersøkelsen viser at flere jenter enn gutter har prøvd å røyke.

De totale tallene for Loppa og Hammerfest viser at jentene har tatt igjen og gått forbi guttene når det gjelder bruk av alkohol.

1.5.2 Utviklingstrekk i kommunen

1.5.2 Barneverntjenesten

Barneverntjenestens formål er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår (§ 1-1).

Barneverntjenesten har de senere år fått stadig flere meldinger, men rusmisbruk er ikke hovedårsaken til at sakene meldes til barneverntjenesten. De saker der rusmisbruker hovedårsaken er relativt få, men de er konfliktfylte, komplekse og kompliserte, og rusmisbruket kan i noen saker være vanskelig å avdekke. Det er nok de mest belastede, og synlige sakene barnevernet kommer inn i .

Det er imidlertid sannsynlig at en del barn i vår kommune har opplevelser i forbindelse med foreldres rusbruk som oppleves som belastende og skaper utrygghet, uten at dette blir en barnevernsak eller definert som et problem.

Barn og foreldres opplevelse av situasjonen kan være veldig ulik, det som for foreldre kan være «uskyldig moro» kan for barn være en nærmest traumatisk opplevelse.

1.5.2.2 Sosialtjenesten

Sosialtjenesten jobber i hovedsak med etablerte, identifiserte rusmisbrukere, som i hovedsak ruser seg på alkohol. De har ofte en langt tapsregister å vise til, tap av familie, jobb, status etc. Det er sjeldent at sosialtjenesten avdekker rusmisbruk man ikke har hatt sterk mistanke om, men det kan imidlertid ta tid før klienter innrømmer problemet.

De rusbrukerne sosialtjenesten jobber med er personer som er tunge brukere på flere områder der man ofte samarbeider med kommunehelsetjenesten og spesialist helsetjenesten.

Både helse og sosialtjenesten har de siste årene merket en påtagelig dårligere allmenntilstand for denne gruppen. Det kan settes i sammenheng med omsetning av «russesprit». Denne er relativt billig og lett å få tak i, noe som fører til at man ikke får særlig pause i drikkingen, slik at kroppen får tid til å restituere seg mellom slagene.

1.5.2.3 Kommunehelsetjenesten

Legestasjonen har ikke merket noen dramatisk endring i forhold til rus(mis)bruk de siste årene. Det som har endret seg er at allmenntilstanden til de mest belastede brukerne er dårligere, og at det er en økt etterspørsel etter avrusing.

Dette er egentlig et fylkeskommunalt ansvar, men det er ingen gode tilbud for dette i Finnmark, og de får derfor et tilbud lokalt (sykehjemmet).

Kommunelegen bemerker imidlertid at det er et relativt høyt alkoholinntak i befolkningen generelt og at det er mange som er i faresonen i forhold til å utvikle alkoholisme.

Man er restriktiv med utskrivning av B - preparater, men det er for enkelte grupper et noe høyt forbruk.

Legestasjonen har lite kontakt med ungdom i forhold til rusbruk, det forekommer nesten ikke at ungdom må pumpes etter for høyt inntak av alkohol.

1.5.2.4 Helsesøster

Helsesøster har en bred kontaktflate særlig i forhold til barnefamilier. Hun treffer alle sped- og småbarnsfamilier og tar opp ulike tema med dem.

Helsesøster i Loppa tar opp blant annet foreldres forhold til alkohol i forbindelse med 6 års kontroll. Ikke alle foreldre synes om dette, men det er viktig at noen får foreldre til å tenke over sitt forhold til rusmidler, og hvilke konsekvenser dette har for barna og familien.

Helsesøster har også helsestasjon for ungdom, der det er tid og rom til å snakke om bl.a. rusmidler og prevensjon.

Både helsesøster, barneverntjenesten og sosialtjenesten er bekymret for unge jenter som har få jevnaldrende å være sammen med. På de mindre stedene i kommunen er det stor aldersspredning i ungdomsgruppa, ofte fra 13/14 åringer til ugifte 30 åringer. Her blir de yngste ungdommene inkludert i et miljø som egentlig er et voksenmiljø, der alkohol er lett tilgjengelig, og der en del jenter utsettes for sexpress fra eldre gutter. Antallet ungdom er lite

og de fleste reiser bort på skole etter 10. klasse. Ungdomsskolejentene trekker inn i miljøer sammen med de eldre gutter/menn der det hadde vært naturlig med adskillig eldre jenter.

1.5.2.5 Politi

Politiet har lite saker som er relatert til rusbruk. Ordensproblemer eller husbråk eksisterer nesten ikke.

Politiet har i likhet med helse- og sosialetaten relativt god oversikt over det som skjer i kommunen med hensyn til bruk av narkotika. Miljøet er lite og avgrenset med lite rekruttering.

Det er lite eller ingen ungdomskriminalitet, men det er en del ungdom man vurderer kan være i risikozonen i forhold til rus i større miljøer som er mindre gjennomsiktede.

Selv om det er rolig nå, skal man være på vakt i forhold til at det importeres en del arbeidskraft til bygda. Det kan lett, i miljøer der mange gjestearbeidere er samlet i fellesboliger, oppstå miljøer der det brukes og omsettes både legale og illegale rusmidler. Det er viktig å ta dette med når man eventuelt planlegger utleieboliger i offentlig eller privat regi.

1.5.3 Bevillingspolitikk og kontrolltiltak

Ingen kan selge alkohol uten kommunal bevilning (Alkoholoven § 3-1). Det gir kommunen full kontroll med hvilke og hvor mange dagligvarebutikker som selger øl, og hvilke og hvor mange serveringssteder, puber og nattklubber som kan skjenke alkohol. Kommunen har også ansvar for kontroll med salgs- og skjenkebevillingene. Salg av øl kan med unntak av §§ 6-3 og 6-4 (salg og formidling av ølsang fra bryggeri) bare foreta av den som har handelsrett etter handelsloven, på grunnlag av kommunal bevilning. Det gjelder også der salget skal drives av et selskap som helt eller delvis eies av kommune.

I Loppa kommune har 5 dagligvarebutikker salgsbevilning og 8 utesteder skjenkebevilning. Skjenkebevillingene kan klassifiseres etter ulike konsepter som:

Hotellkonsept der virksomheten består hovedsakelig av overnatting og bespisning.

2.Pub/bar konsept der virksomheten består hovedsakelig av pub med skjenking av øl, vin og brennevin. Pubene har i tillegg dans og noe bevertning.

3.Bygdeturisme konseptet der virksomheten er retta mot tilreisende og bygdefolket. Som kjernenæring regnes overnatting, servering, persontransport, opplevelser og aktiviteter, foredling og distribusjon.

Fordelen med konsept tenkning er at man kan plassere en bevilning inn i en ramme der bevillingshaver forplikter seg på mer enn bare å skjenke alkohol. Hvis konseptet endres vesentlig så er det grunn for å vurdere bevillingen på nytt. Uten å sette tak kan man allikevel styre innenfor hvilke rammer man vil at det skal skjenkes alkohol.

Oppsummering: Loppa kommune har et betydelig antall utesteder med skjenkebevillinger og ølsalg i alle dagligvarebutikker. Kommunen har ført en liberal holding til alkohol og har gitt bevilling til alle som har søkt. Kommunen vil bestrebe seg til å ikke øke antall bevillinger, men heller stille krav til de bevillinger som er gitt.

Tildeling av bevillinger

Kommunal bevilling til salgs- og skjenkesteder *kan* gis for perioder inntil 4 år, likevel maksimalt ut kommunestyreperioden. Bevillingene opphører senest 30.juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Bevillingen kan gis for kortere tid, dvs for ett eller flere år av gangen, med opphør 30.juni.

Dette er særlig aktuelt dersom det er ønskelig med hyppigere vurderinger av bevillingene.

Hammerfest kommune har vedtatt og praktisert bevillingsperiode på 2 år.

Men med de utvidede sanksjonsmulighetene som finnes for overtredelse av alkoholloven ser en det ikke nødvendig med så hyppige vurderinger av bevillingene.

Det er også mulig å gi bevilling for resten av kommunestyreperioden med utløp som nevnt ovenfor.

Kommunen kan gi bevilling for en bestemt del av året. Bevillingen vil også kunne begrenses til *ikke* å gjelde en periode av året. Kommunen kan videre gi bevilling for *en enkelt bestemt anledning, og ambulerende bevilling (bevilling som ikke blir knyttet til bestemt person eller skjenkested)*

Uttalelser som **skal** innhentes før kommunen fatter bevillingsvedtak er hos følgende:

1. Sosialtjenesten
2. Politiet
3. Skatte- og avgiftsmyndighetene

Definisjon av bevillingstypene:

Det sentrale skillet mellom salg og skjenking er at ved salg skal drikking skje utenom salgsstedet, mens skjenking innebærer at alkoholen drikkes på skjenkestedet.

Hensynet som bevillingsmyndigheten kan legge vekt på

Avgjørelser av bevillingssøknader er skjønnsmessige, hvor det må trekkes vide rammer for hvilke hensyn som kan tillegges vekt. Generelt kan det sies at alle hensyn som fremmer alkohollovens formål er relevante.

- Hensynet til å *begrense tilgjengeligheten* av alkohol faller åpenbart innenfor lovens ramme. Kommunen kan derfor legge vekt på det antallet salgs- eller skjenkesteder som eksisterer fra før i kommunen.
- Videre kan det legges vekt på et ønske om å ha *alkoholfrie soner eller områder* i kommunen. Ønske om å begrense tilgjengeligheten av alkohol spesielt overfor ungdom gjør at kommunen kan avslå en søknad om skjenkebevilling utfra plasseringen i nærheten av skole og ungdomsklubb.

- Kommunen har adgang til å fastsette et *maksimalt antall bevillinger til salg og skjenking*, et såkalt tak. I tillegg til et generelt tak kan kommunen også sette ulike tak på antall bevillinger til forskjellige driftskonsepter.
- På en annen side kan også hensynet til *rimelig tilgjengelighet for publikum* tillegges vekt.
- Kommunen kan legge vekt på *trafikkale hensyn*. F.eks vil skjenkestedets plassering i forhold til trafikkert vei, fortau etc være relevante hensyn.
- Hensynet til *offentlig ro og orden* i vid forstand er relevant. Det kan derfor legges vekt på om strøket generelt eller skjenkestedet spesielt tiltrekker seg støy og ordensmessige problemer.
- Hensynet til *kontroll* fører til at kommunen kan legge vekt på salgs- eller skjenkestedets størrelse og innredning. Bevilling kan nektes med den begrunnelse at det vil bli vanskelig å føre tilstrekkelig kontroll med skjenkingen på grunn av kostnadene.
- Bevillingsmyndigheten kan også legge vekt på hvorvidt man kan forvente at bevillingen vil bli *utøvet i samsvar med loven*. Med hjemmel i den bestemmelsen kan det vektlegges et bredt spekter av forhold som angår bevillingssøker, eventuelt person med innflytelse over driften.
- *Næringspolitiske hensyn* kan være relevante i vurderingen. Kommunen kan også legge vekt på ønsket om å stimulere utviklingen i visse deler av kommunen.
- *Salgs- eller skjenkestedets karakter* kan vektlegges. Det er i denne forbindelse adgang til å legge vekt på at et begrenset antall bevillinger skal fordeles på ulike driftskonsepter. Hvorvidt en bevilling skal gis, om bevilling skal gi rett til å skjenke brennevin og hvilke skjenketider som skal gjelde, blir så avhengig av hva slags type serveringssted det søkes bevilling for. Eksempel på ulike typer serveringssteder kan være et spisested, dansested, rent skjenkested, ungdomssted, overnattingssted osv.
- Andre *lokale hensyn* kan begrunne at søknaden avslås eller innvilges. Plassering i nærheten av barnehage, kirke og andre offentlige bygninger kan begrunne et avslag.
- Den enkelte kommunestyrerepresentant kan stemme i henhold til *partipolitiske vedtak*.
- Kommunen har full adgang til å *endre praksis*, det være seg om det skjer ved nyvalgt kommunestyre, eller det skjer innen perioden.

Utvidet adgang til å stille vilkår

Et alternativ til ikke å gi bevilling kan være å sette vilkår for bevillingen. Kommunen står ikke fritt til å sette betingelser for å gi bevilling. Vilkåret må ha saklig sammenheng med den bevillingen som gis.

Eksempelvis kan det stilles vilkår om at skjenkestedet skal ha en bestemt aldersgrense, spiseplikt, meny eller at en viss del av stedets omsetning skal være mat.

Det kan settes som vilkår at stedet er godkjent av brannvernmyndighetene, næringsmiddeltilsynet etc, eller at det skal være ordensvakter på stedet.

Krav til bevillingshaver og andre personer

Bevillingshaver og visse sentrale aktører i virksomheten må ha utvist uklanderligandel. I de tilfellene bevillingshaver er en fysisk person, skal hans personlige forhold til den aktuelle lovgivningen sjekkes. I de tilfellene bevillingshaver er en juridisk person skal også personene bak selskapet sjekkes.

Fysisk eller juridisk person som eier en vesentlig del av virksomheten eller driftsselskapet som driver virksomheten, må tilfredsstillende vandelskravene.

Vandelskravet omfatter forholdet til alkohollovgivningen, annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte-, avgifts og regnskapslovgivningen.

Det er bevillingsmyndigheten som må vurdere hvorvidt de aktuelle personene fyller vandelskravene. Det inngår i bevillingsmyndighetens frie forvaltningskjønn å vurdere om det skal legges vekt på det konkrete regelbrudd i hvert enkelt tilfelle.

Styrer og stedfortreder

For hver bevilling skal det utpekes en styrer med stedfortreder som må godkjennes av bevillingsmyndigheten. Det kan gjøres unntak fra kravet om stedfortreder når det vil virke urimelig bl.a. av hensyn til salgs eller skjenkestedets størrelse.

For Loppa kommune skal det imidlertid kreves stedfortreder.

Styrer eller stedfortreder må være ansatt i virksomheten eller arbeide der i kraft av sin eierstilling.

Styrer og stedfortreder må være over 20 år og ha utvist uklanderligandel i forhold til alkoholloven og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkoholloven. (Det stilles ikke krav til styrer og stedfortreder om uklanderligandel i forhold til skatte-, avgifts- eller regnskapslovgivningen, slik det gjøres til bevillingshaver.)

Styrer og stedfortreder må avlegge og bestå en prøve som dokumentasjon for nødvendige kunnskaper om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av denne.

Fornyelse av bevilling

Fornyelse av bevillingen etter bevillingsperiodens utløp står i rettslig samme stilling som ny søknad.

Bevillingshaver har ikke rettskrav på å få fornyet bevilling. Hvert kommunestyre står fritt til å innvilge eller avslå søknader om fornyelse av bevilling utfra en konkret vurdering av

hensynene i § 1-7a eller ønsket om å føre en generell strengere eller mer liberal bevillingspraksis.

Bortfall av bevillingen ved overdragelse, dødsfall eller konkurs

Det er nå uttrykkelig fastslått i loven at salgs- og skjenkebevilling bortfaller ved overdragelse av virksomheten, ved konkurs eller ved bevillingshavers død.

Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

Kommunestyret kan i bevillingsperioden inndra en bevilling for resten av bevillingsperioden, eller for en kortere tid dersom vilkårene i § 1-7b ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfylder sine forpliktelser etter denne loven eller bestemmelser gitt i medhold av denne.

Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av annen lovgivning når bestemmelsene har sammenheng med denne lovs formål.

Retningslinjer for sanksjoner overfor salgs- eller skjenkebevillingshaver ved brudd på bestemmelser gitt i eller medhold av alkoholloven, se vedlegg.

Saksbehandlingen i inndragningssaker, se vedlegg.

Kontroll med salg og skjenking

I hver kommune skal det være et utvalg til å forestå kontrollen med salg av øl og skjenking av alkoholholdig drikk i kommunen. Utvalget kan virke i flere kommuner. Utvalgets oppgaver kan legges til et allerede eksisterende utvalg.

For Loppa kommune ser en det hensiktsmessig at utvalgets oppgaver legges til formannskapet.

Kontroll av salgs- og skjenkesteder skal foretas av engasjerte kontrollører, for tiden Securitas.

Salgs- og skjenketider i kommunen

Salg og utlevering av øl

Dersom kommunen ikke har sagt noe bestemt om salgstiden, skal lovens **normaltid** følges.

Normaltid: 0800-1800 (1500)

Maksimaltid: 2000 (1800)

Dagen før Kristi Himmelfartsdag regnes som alminnelig hverdag.

Kommunen kan bestemme at det ikke skal selges øl på bestemte ukedager. Det kan f.eks bestemmes at det ikke skal være ølsalg på lørdager eller på julaften.

Bevillingen må knyttes til et bestemt angitt lokale og til et driftskonsept.

For Loppa kommune skal salg av øl foregå fra dagligvareforretninger. Det vil ikke bli gitt salgsbevilling for øl til kiosk/storkiosker/bensinstasjoner. Lovens normaltid for salg av øl skal være gjeldende.

Skjenking av alkoholholdige drikker

Dersom kommunen ikke har sagt noe bestemt om salgstiden, skal lovens **normaltid** følges.

Normaltid:

Brennevin 1300 - 2400

Vin og øl 0800 - 0100

Maksimaltid:

Brennevin 1300 - 0300

Vin og øl 0600 - 0300

En skjenkebevilling kan omfatte følgende kombinasjoner:

1. øl (dvs øl med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent)
2. øl og sterkøl
3. øl og vin
4. øl, sterkøl og vin
5. øl, vin og brennevin
6. øl, sterkøl, vin og brennevin

En alminnelig bevilling gir adgang til å skjenke til alle kategorier gjester som oppfyller lovens krav om aldersgrenser m.v. Bevillingen kan imidlertid innskrenkes til bare å gjelde sluttede selskaper.

Bevillingen må knyttes til et bestemt angitt lokale og til et driftskonsept.

Kommunen kan innskrenke eller utvide skjenketiden, men ikke lenger enn til maksimaltiden.

Fastsatt skjenketid kan utvides for en enkelt anledning.

Dette gjøres i selve bevillingsvedtaket eller i forskrift.

Det vil ikke bli gitt brennevinsbevilling for uteservering.

Bevillinger for en enkelt anledning og ambulerende bevillinger

I henhold til alkoholloven § 1-6 kan kommunen gi salgs- og skjenkebevilling for en enkelt anledning.

Bevilling for en enkelt bestemt anledning må knyttes til en bestemt begivenhet og kan gjelde tildeling av bevilling, utvidelse av skjenketid, utvidelse av skjenkelokale eller utvidelse av en eksisterende bevilling til å omfatte brennevin for en enkelt anledning.

Generelt kan det sies at arrangementer som strekker seg over perioder på 3-6 dager etter omstendighetene kan betraktes som en enkelt anledning.

Ambulerende bevilling kan gis for øl, vin og brennevin, men bare til sluttede selskaper.

Definisjon av sluttet selskap, se vedlegg.

Tidligere vedtatte retningslinjer for ambulerende skjenkebevilling, se vedlegg.

Kommunen ønsker ikke å gi slike bevillinger til arrangement som hører inn under tiltak for barn og unge. Eksempelvis idrett, kultur, klasesparing o.l.

Kommunestyret delegerer kompetansen til å fatte vedtak om tildeling av bevilling, utvidelse av skjenketid, utvidelse av skjenkelokale, størrelse på gebyret, for en enkelt anledning til rådmannen.

Delegasjon

Kommunestyrets myndighet til å gi bevilling og til å fastsette tid for salg og skjenking er delegert til formannskapet jfr. delegasjonsreglementet.

Det er hensiktsmessig at også andre typer avgjørelser etter alkoholloven blir delegert til formannskapet. Følgende vedtak delegeres til formannskapet:

- Tildeling av bevilling for en bestemt del av året etter § 1-6
- Inndragning av bevilling
- Skifte av styrer og stedfortreder
- Omgjøring av bevillingen med fastsettelse av nye vilkår

RETNINGSLINJER

for sanksjoner overfor salgs- eller skjenkebevillingshaver ved brudd på bestemmelser gitt i eller medhold av alkoholloven

1. Hensikten med sanksjonene i disse retningslinjene er å bringe virksomheten i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av alkoholloven og bestemmelser gitt i eller i medhold av annen lovgivning når bestemmelsene har sammenheng med alkohollovens formål.
2. Følgende sanksjoner kan settes iverk før spørsmålet om inndragning vurderes:
  - Telefonisk henvendelse
  - Skriftlig pålegg
  - Innkalling til kontrollutvalget
  - Skriftlig advarsel
3. Ved vurderingen av om bevillingen bør inndras, og for hvor lenge, kan det bl.a. legges vekt på type overtredelse, overtredelses grovhet, om bevillingshaveren kan klandres for overtredelsen og hva som er gjort for å rette opp forholdet. Det kan også legges vekt på tidligere praktisering av bevillingen.
4. En bevilling kan inndras dersom det skjer gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet.
5. Det er ikke et krav at alle sanksjonene i punkt 2 må være prøvd før inndragning kan finne sted.
6. a) **Spesielt alvorlige overtredelser er**
  - salg eller skjenking til mindreårige
  - salg eller skjenking til åpenbart berusede personer
  - brudd på kravet til vandel som er angitt i alkoholloven
  - tilfeller av narkotikaomsetning på stedet
- b) **Alvorlige overtredelser er**
  - salg eller skjenking utover salgs- og skjenketidsbestemmelsene
  - salg eller skjenking av varer fra irregulære kilder
  - brudd på vilkår som er satt til bevillingen
  - omsetning i andre lokaler enn de bevillingen gjelder for
  - manglende innrapportering av omsatt mengde alkoholholdig drikk
  - manglende innbetaling av bevillingsgebyr
  - salg og skjenking i samme lokale

c) **Mindre alvorlige overtredelser er**

- brudd på alkoholreklameforbudet
- utdeling av alkohol i reklameøyemed
- salg av alkoholvarer med rabatt
- brudd på opplysningsplikten
- brudd på plikten til å føre et rimelig utvalg av alkoholfrie og alkoholsvake drikker
- manglende tilsyn med at gjester nyter medbrakt alkohol

Oppstillingen ovenfor er ikke uttømmende. Kombinasjoner av overtredelser kan øke alvorlighetsgraden.

7. Inndragning av bevillingen skjer etter følgende veiledende skala:

	Spesielt alvorlig	Alvorlig	Mindre alvorlig
1. gang	Inndragning for 2 uker	Skriftlig advarsel	Muntlig advarsel
2. gang	Inndragning for 2 måneder	Inndragning for 1 uke	Skriftlig advarsel
3.gang	Inndragning for resten av bevillingsperioden	Inndragning for 1 mnd.	Inndragning for 1 uke
4.gang		Inndragning for resten av bevillingsperioden	Inndragning for 1 mnd
5.gang			Inndragning for resten av bevillingsperioden

8. Hver sak skal undergis en selvstendig vurdering. Ved forberedelse og iverksettelse av sanksjonene følges forvaltningsmessige rettsregler.

9. Retningslinjene kan fravikes dersom spesielle hensyn tilsier det.

SAKSBEHANDLINGSREGLER I INNDRAGNINGSSAKER

Før vedtak treffes skal bevillingshaver varsles om at bevillingsmyndigheten vurderer å inndra bevillingen. Bevillingshaver må gis en rimelig tid til å uttale seg i sakens anledning. Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes. Dette omfatter bla å sørge for at uttalelser fra bevillingshaver vurderes.

I forvaltningsloven §§ 18 og 19 er det regler om hva en part kan kreve innsyn i. Dette gjelder først og fremst alle sakens dokumenter. Bevillingshaveren har i en viss utstrekning rett til å gjøre seg kjent med faktiske opplysninger i interne dokumenter.

Inndragningsvedtaket skal begrunnes. Begrunnelsen må fremgå av brevet til bevillingshaver. Begrunnelsen skal inneholde følgende:

Hvilket rettslig grunnlag som anføres, dvs hvilke regler som er brutt.

Dernest må begrunnelsen inneholde en redegjørelse for det faktiske grunnlaget for inndragningen.

Endelig må begrunnelsen inneholde de hovedhensyn som har vært avgjørende for inndragningen. Hvis det er gitt retningslinjer for skjønnsutøvelsen i inndragnings saker, vil en kunne henvise til disse.

Bevillingshaver skal underrettes om vedtaket. Forvaltningsloven § 27 inneholder regler om hva en part skal underrettes om når det er truffet et vedtak om inndragning.

Bevillingshaver underrettes om begrunnelsen for vedtaket og retten til å klage over inndragningsvedtaket. Klageretten fremgår av alkohollovens § 1-16 og er noe begrenset i forhold til de klageregler som er inntatt i forvaltningsloven.

Ved inndragning må kommunen opplyse om at det kan søkes om utsettelse av iverksetting av vedtaket inntil klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Hvis det begjæres utsettende virkning av et vedtak (kun ved inndragning) må den behandles straks.

Dersom et vedtak blir endret til gunst for en part, skal det gjøres oppmerksom på retten til innen tre uker å kreve dekning for vesentlige sakskostnader som har vært nødvendig for å få vedtaket endret, jfr. fvl. § 36.

DEFINISJON PÅ SLUTTET SELSKAP

Med sluttet selskap menes at det allerede, og før skjenkingen begynner, er dannet en sluttet krets av personer, som samles for et bestemt formål i et bestemt lokale på skjenkestedet, f.eks. bryllup, konfirmasjon, jubileum osv.

Medlemmene av selskapet må danne en sluttet krets av personer der utenforstående ikke kan komme inn uten at visse former følges. Deltakerne må ha en eller annen tilknytning til den eller dem som inviterer til selskapet og til hverandre.

Det er ikke tilstrekkelig at man før skjenkingen begynner skriver seg på en liste eller kjøper billetter. Vanligvis må initiativet komme utenifra, ikke fra skjenkestedet. Det hjelper ikke at antallet gjester er begrenset, eller at arrangementet i innbydelsen eller i et avertissement er betegnet som «sluttet selskap».

RETNINGSLINJER FOR AMBULERENDE SKJENKEBEVILLINGER

Pkt. 1 - Antall

Det kan gis følgende ambulerende skjenkebevillinger i Loppa kommune:

2 bevillinger for skjenking av øl, vin og brennevin.

Pkt. 2 - Omfang

Ambulerende skjenkebevilling kan gis til personer knyttet til serverings- og overnattingsnæringen og privatpersoner som søker på vegne av sluttet lag.

Pkt. 3 - Arrangementer som kan få ambulerende skjenkebevilling

Ambulerende skjenkebevilling kan gis til arrangementer som serverings- og overnattingsnæringen og privatpersoner står som innbydere til i forhold til en bestemt gruppe personer (sluttet lag).

Pkt. 4 - Tidsomfang

Ambulerende skjenkebevilling gis bare for den enkelte anledning. For arrangementer som strekker seg over flere dager, kan det likevel gis bevilling knyttet til annen serveringsvirksomhet for inntil en uke.

Pkt. 5 - Krav til skjenkelokaler

Det forutsettes at ambulerende skjenkebevilling utøves i lokaler som er godkjent av Næringsmiddelkontrollen for annen servering.

Pkt. 6 - Skjenketider

Skjenking av øl og vin kan skje fra kl. 06.00 til kl. 01.00
Skjenking av brennevin kan skje fra kl. 13.00 til kl. 24.00

Pkt. 7 - Bevillingsavgift

Det betales en bevillingsavgift med kr 200,- pr bevilling.

Pkt. 8 - Delegasjon

Kommunestyret gir rådmannen delegert myndighet til å avgjøre søknader om ambulerende skjenkebevilling, utvidelse av skjenketid og utvidelse av skjenkelokaler til ambulerende skjenkebevilling.

Pkt. 9 - Informasjon

Rådmannen skal gi informasjon om skjenkebestemmelsene i alkoholloven.

Pkt. 10 - Søknadsfrist

Søknadsfrist settes til 3 uker før arrangementet. Formannskapet er ankeinstans.

FOREBYGGENDE TILTAK PÅ GRØNN SONE:

Målgruppe:

- alle innbyggerne i kommunen

Problemdimensjon:

- generelt ingen der folk mestrer sine alkoholvaner
- tilgjengelighet til alkohol og narkotika
- skjærme ungdom

Risikogrupper:

- mennesker i livskriser
- ungdom
- barn i rusrelaterte familier
- barn i mors liv

Målsetting :

- fravær av rusmidler
- drikke «grønt»

Mennesker i livskriser -

livskriser kan være tap eller trussel om tap av jobb, skilsmisse/ separasjon, sykdom, dødsfall i nærmeste familie. Livskriser kan også være overgangen mellom ungdom og voksen, barn flytter hjemmenfra osv. Hvordan den enkelte mestrer dette avhenger av hvordan man tidligere har lært seg å behandle smerte- tap - konflikter og kriser. De aller fleste takler dette med eller uten bistand fra hjelpeapparatet. Det er ikke uvanlig at livskriser fører til økt bruk av medikamenter og /eller økt alkohol og/eller annen rusmiddelbruk.

1. Informasjon til skoler / fritidsklubber.

Spred informasjon og kunnskap om rusgifter og dens skadevirkninger og belastninger til elever og lærere i Loppa skolene, og de kommunale fritidsklubbene. Det er ikke tilstrekkelig å avgrense dette til ungdomsskoletrinnet.

Målsetting:

- Utvikle og styrke det forebyggende arbeidet blant barn og unge på deres arenaer
- gi lærere og klubbarbeidere økt kunnskap om rusmidler og deres skadevirkninger

Gjennomføring:

Helse og Sosialtjenesten må i samarbeid med skolene (oppvekst og kulturkontoret) og fritidsklubbene planlegge, tilrettelegge og gjennomføre et opplegg. Ungdomsrådet kan gjerne taes med i denne prosessen.

Ansvarlig:

- Oppvekst og kulturetaten
- Sosialtjenesten

- Helsesøster

Igangsetting

- Høsten 2000

Kostnad :

10.000,- til reiseutgifter, materiell

2. Informasjon til foreldremøter i skolen / foreldreseminar

Spre informasjon og kunnskap om rusgifter og deres skadevirkninger og belastninger til foreldre og foresatte

Formål:

Gjennom informasjon og kunnskap skape bevisste holdninger om egen påvirkningskraft.

Gjennomføring:

Foreldre og foresatte overfører holdninger og verdier til neste generasjon . Når barna er små har foreldrene hovedansvaret, og barn lærer først og fremst av det de ser og hører. Derfor er barndommen både spennende og risikabel.

Man må mobilisere hjelpeapparatet , og gjerne pårørende til unge rusmisbrukere. (Hammerfest har egen pårørendegruppe)

Ansvarlig:

- oppvekst og kulturetaten
- sosialtjenesten
- helsesøster

Kostnad

10.000,- til reise og materiell

Igangsetting:

2001

3 . FOREBYGGE FOSTERSKADER OG BELASTNINGSSKADER HOS BARN.**Formål:**

Gjennom svangerskapsomsorg , sped - og småbarnskontroll forebygge fosterskader og belastningsskader hos barn.

Gjennomføring:

- Utvikle metoder som bidrar til økt trygghet og kunnskap blant helsestasjonspersonell til samtaler rundt foreldres bruk av rusmidler , samt bidra til at helsepersonell lettere kan identifisere og avdekke rusrelaterte problemer.

- bidra til at tema som omhandler forbruk av rusmidler blir en del av det helsefremmende og holdningsskapende arbeid i helsestasjonen.
- bidra til å sikre god oppfølging av hele familien når en eller flere i familien ahr et rusmiddelproblem

Ansvarlig

- helsesøster
- kommunelege I

Igangsetting

2001

Kostnad

4. IVARETA OG STYRKE KOMMUNALE FRITIDSKLUBBER

formål:

Sikre rusfrie arenaer for barn og unge. Sikre at ungdomsklubbene fortsatt vil bestå for å ivareta barn og unges interesser. Klubbene er en god arena for ivaretagelse og aktiviteter for barn og unge.

Beskrivelse:

De kommunale ungdomsklubbene må skjermes for nedskjæring, og gies midler til vedlikehold/ opprustning av utstyr. Klubbene er positive arenaer for samhørighet, fellesskap og trygghet.

Ansvarlig:

Oppvekst og kulturetaten

Igangsetting:

Kostnader:

4. STYRKE OG IVARETA RUSFRIE ARRANGEMENTER

Formål:

- gi ungdom et rusfritt alternativ

Beskrivelse

Rusfrie arrangementer som politiet eller andre tar initiativ feks i forbindelse med:

- 16 mai
- russetid

Ansvarlig:

- Helse og sosialsjefen
- oppvekst og kultur

Igangsetting :

straks

Kostnad:

10.000,-

5. RUSFOREBYGGENDE TILTAK I FRITIDSTILTAK**Formål:**

Målet er å skape sosiale ferdigheter som setter ungdommen bedre istand til å mestre omgangen med jevnaldrende og motsatt kjønn, og etablere positive holdninger til rusfrihet.

Beskrivelse:

Tiltak som styrkes sosiale ferdigheter og identitetsutvikling setter ungdom bedre i stand til å foreta bevisste valg. Det finnes mange ulike metoder til å skape slik aktivitet. Nærhet og lokal tilknytning vil styrke identitetsutviklingen og bedre effekten av lokale tiltak.

- videreutvikle kulturskoletilbudet - med dans, teater, band / musikk
- uteaktiviteter som gir mulighet for å prøve ut egne grenser uten den risiko som ligger i å prøve ut rusmidler - klatring, snowboard, friluftsliv o.l.

Ansvarlig:

Oppvekst og kulturretaten og kulturskolen.

Kostnad:

Må utredes nærmere

Igangsetting:

Videreutvikle dagens tilbud.

6. IDRETT UTEN RUSMIDLER.**Formål:**

Idrett etableres som rusfri sone.

Beskrivelse:

Idrett utøves ofte i tette miljøer der holdninger som har betydninger for forhold også utenfor idretten skapes. Ledere og trenere har sterk påvirkningskraft på deltakere særlig i aldersbestemte klasser. Det er atferden til lederne som virker sterkest. Dette gjelder både på og utenfor banen, på reiser og arrangementer i klubbens regi.

Ledere, trenere og støtteapparat rundt klubben gis nødvendig bakgrunnskunnskap og blir enige om hvilke rusmiddelregler som skal gjelde. AlkoKutt har et ferdig opplegg for dette. Det er viktig å ta opp generell policy for klubben, feks «topping av lag» omsorg for alle medlemmer osv.

Ansvarlig

- Oppvekst og kulturretaten i

- idrettsrådet
- idrettslagene

Kostnad:

Må undersøkes

Gjennomføres

Foran hver sesong

5. INTERNETTKAFE / TREFFPUNKT FOR UNGDOM VOKSNE

Formål:

Etablere rusfritt tilbud til ungdom, unge voksne og voksne der de kan treffes og nyttiggjøre seg ulike audiovisuelle / IT tilbud sammen.

Beskrivelse:

- Utbygging av internett tilbudet i tilknytning til biblioteket/ nytt flerbrukshus.
- lyttestasjon for musikk
- video/ filmhule

Ansvarlig:

Oppvekst og kulturetaten, næringskonsulenten

Igangsetting :

Våren 2001

Kostnad

Må utredes et kostnadsoverslag som vurderes innarbeidet i budsjettet for 2001 for deler av prosjektet. Man må samkjøre deler av prosjektet med det planlagte Flerbrukshuset.

6. BEVILLINGSPOLITIKK / KONTROLL

Formål:

- begrense forbruket av alkohol, og kontrollere at salg og skjenking foregår innen for de rammer som er gitt i bevillingene.
- følge opp kontroller i henhold til vedtatte retningslinjer.

Beskrivelse:

Vurdere hvilke rammer man vil ha alkoholserving innenfor, type konsept, og følge opp at skjenking skjer innenfor de rammer som er gitt. Sette tak på antall bevillinger for konsept der alternativene til alkohol er få, pubkonsept. Ivareta og bygge ut alkoholfrie soner, spesielt rettet mot barn og ungdom.

Ansvarlig:

Kommunestyret

Igangsetting:
2000

GULE TILTAK

Målgruppe for gule tiltak er enkeltindivid (risikogrupper på grønn sone) som drikker for mye når han/hun drikker. Barn og nære familiemedlemmer til de som drikker er også målgruppe.

Problemdimensjon:

De drikke for mye, og dette bemerkes av familie og nettverk for øvrig. Drikkingen kan oppleves som problematisk for nær familie, særlig barna. Skam og skyldfølelse hos den som drikker, men også hos barn og andre nære familiemedlemmer. Familien organiseres med benekting, fortregning, bortforklaringer og taushet som kan skape et høyt nivå av stress. Etterhvert kan problemer utvikles i forhold til jobb, helse, sosialt og familiesituasjonen.

Målsetting:

Lære å drikke grønt, forhindre problemutvikling og sette hjelpeapparatet i posisjon til å hjelpe. Gi hjelp til familien.

1 . AKAN

Formål:

AKAN har som hovedmål å forebygge rusmidler i arbeidslivet og yte hjelp /behandling av til ansatte med rusmiddelproblemer slik at ansettelsesforholdet kan opprettholdes.

Beskrivelse :

offentlige og private bedrifter tilbyes råd og veiledning med sikte på å etablere AKAN - utvalg og utvikle holdninger til rus i virksomheten. Kan bygge videre på allerede eksisterende tilbud.

Ansvarlig:

- Kontorsjef
- Kommunelege

Kostnad

Ingen.

2 . ILLEGAL ALKOHOLOMSETNING.

Formål:

I størst mulig grad redusere produksjon, omsetning og bruk av illegal alkohol i kommunen .

Beskrivelse:

Produksjon og omsetning av hjemmebrent har lange tradisjoner i Norge. Forbudet mot produksjon er blitt betydelig mer omfattende gjennom endring av alkoholloven. Det er nå forbudt å produsere, oppbevare, selge, kjøpe mv. hjemmebrent.

De senere årene har omsetning av russespritt blitt et betydelig problem i kommunen.

Å akseptere ett illegalt rusmiddel åpner opp for bruk av andre illegale rusmidler.

Sette fokus på virksomheten lokalt gjennom plakatkampanjer, på foreldremøter, i politiske fora.

Hjelpemiddel

Rusmiddeldirektoratet har en kompetansepakke som kan bestilles.

Ansvarlig:

Politi, formannskapssekretær, helse og sosialsjefen.

Igangsetting:

Skal skje årlig , fra 2000

Kostnad :

Kr. 3000,-

3. STYRKE ARBEIDET MED RUSMISBRUKERE MED ØREMERKET STILLING

Formål:

Styrke arbeidet med rusmisbrukere, og deres pårørende og koordinere forebyggende arbeid.

Beskrivelse

Stillingen øremerkes rusrelaterte områder og skal ha både kurative og forebyggende oppgaver. Stillingen skal være tilknyttet sosialetaten med formalisert samarbeid med helsetjenesten og Oppvekst og kulturetaten.

Ansvarlig

Helse og sosialsjefen

Kostnad

250.000 (halvparten finansieres som psykiatri se eget pkt)

Igangsetting.

2001

4. RUSFAGLIGE MØTER

Formål:

Samordne tiltak og øke kompetansen innenfor rusfeltet.

Beskrivelse:

Sosialtjenesten har gjennom lov ansvar for tiltak for rusmisbrukere, men dette er et felt der samarbeid må stå i fokus. Man trenger arenaer for diskusjon i forhold til forebygging (tiltak grønn sone) og kurativ virksomhet (tiltak gul og rød sone) og omsorgstiltak (blå sone). Det er tilstrekkelig med 2 møter pr halvår.

Ansvar

Sosialtjenesten.

Igangsetting

høsten 2000

Kostnader

Ingen

5.MOTVIRKE LEGEMIDDELAHVHENGIGHET

Formål

Motvirke etterspørsel og bruk av vanedannende medikamenter.

Bakgrunn:

dette kan Kaisa si noe om

TILTAK PÅ RØD SONE.

Målgruppe:

Rusmisbrukere som har utviklet en identitet som rusmisbruker, deres barn og nære familie.

Problemdimensjon:

har fått et avhengighetsforhold til alkohol/eller andre rusgifter. Livet til vedkommende og familien organiseres av misbruket . Problemer i forhold til helse, sosiale forhold, familielivet og arbeid begynner å bli åpenbare. Tap av roller og status i samfunnet.

Målsetting :

Rehabilitering med sikte på tilbakeføring i samfunnet. Gi råd og hjelp til familien.

1. RUSMIDDELMELASTEDE FAMILIER.

Formål:

Avdekke rusproblemer i familier i den hensikt å kunne ivareta familiens behov for hjelp.

Beskrivelse

Rusmiddelproblemer hos voksne er forbundet med overhyppighet av omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Familier med rusmiddelproblemer har ofte to funksjonssett- ett i edru tilstand og et i påvirket tilstand. For barn er regler, rutiner og forutsigbarhet viktig for en harmonisk utvikling. I familier som «invaderes» av rusmisbruk blir forutsigbarheten borte. For barn er dette dramatisk. Risikoen øker for utvikling av egne psykiske og somatiske

lidelser, konsentrasjons, atferds og skolevansker samt rusmiddelproblemer. Flertallet av klienter i norske behandlingsinstitusjoner for rusmiddelmissbrukere har selv en mor eller far med rusmiddelproblemer.

Personell på helsestasjon, barnehage, skole, ungdomsklubb og barnevern tar opp temaet på generelt grunnlag og i individuelle samtaler med foreldre og barn. Både foreldre og barn. Både barn og foreldre kan etter behov tilbys videre hjelp. Personellet gies opplæring i tilnæringsmetoder.

Gjennomføring :

Kompetansehevede tiltak i 2001

Ansvarlig:

skoleetat, Helse og sosialtjensten og lensmannen

Kostnad

20.000,- kompetansehevingstiltak.

2. RUS / PSYKIATRIPROBLEMATIKK.

Formål:

Bedre livskvaliteten til mennesker med rusproblemer slik at de føler trygghet og verdighet overfor seg selv, sine pårørende og i samfunnet for øvrig.

Beskrivelse:

Mange av de personene vi jobber med i forhold til rus har betydelig psykiske lidelser.

I Loppa er vi i startfasen i forhold til å bygge opp et psykiatritilbud, og denne klientgruppen er krevende både kompetansemessig og tiltaksmessig. Vi trenger et lavterskeltilbud, som inneholder veiledning, strukturering, ADL trening, hjelp med økonomi, arbeidstrening, samtaler, grensesetting, boligtilbud, selvtillitstrening m.v.

Stillingen som er foreslått på «gule tiltak» vil ha sitt arbeid her sammen med psykiatritjenesten.

Ansvarlig:

Helse og sosialsjefen.

Kostnad.

Se tiltak på gul sone øremerket stilling for rusomsorg

Igangsetting

år 2001.

3. TILTAKSKJEDER

Formål

Å sammensatte problemer med helhetlige og målrettede tiltak på riktig innsatsnivå

Beskrivelse:

En klientkarriere med rus som hoved - eller delproblem utvikler seg gjennom glidende overganger mellom ulike stadier (fargesoner). Hjelpetiltakene er organisert som sektorer innenfor kommunen og som forvaltningsnivåer (kommune/fylkeskommune). Dette kan lett føre til fragmenterte tiltak og/eller ansvarsfraskrivelse. Det må derfor utarbeids helhetlige tiltaksplaner med kortsiktige og langsiktige perspektiv, som knyttes til ansvarsgrupper. Se også pkt rusfaglige møter.

Ansvarlig

Sosialtjenesten i samarbeid med relevante instanser

Gjennomføring

fortløpende

Kostnad.

Individuelt etter hva sakens behov er, dekkes over normal drift.

4 . KOMPETANSEHEVING**Formål :**

Målet er å sette nøkkelpersoner i stand til å gjennomføre de vedtatte tiltakene.

Beskrivelse:

De fleste som arbeider med barn og ungdom eller voksne som har eller kan få problemer i omgang med rusmidler, ønsker å yte bidrag til forebygging eller rehabilitering. Ofte vegrer en seg fordi involvering kan være ubehagelig , involvering utfordrer sider og sårbarhet hos en selv og en kan føle seg usikker. En skulle ønske at en hadde nødvendige kunnskaper og metoder for å gripe inn. Kompetanse består av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Bedre kompetanse vil føre til flere involveringer og bedre kvalitet på arbeidet.

Nøkkelpersonell tilbys kompetanseheving gjennom opplegg ved Nordlandsklinikken, høgskoler, kurs, veiledning mv.

Gjennomføring:

Fortløpende etter opplæringsplan

Ansvar

Helse og sosialtjenesten

Kostnad

20.0 pr år

TILTAK PÅ BLÅ SONE**Målgruppe:**

Definerte rusmisbrukere som har et langt tapsregister å vise til og som har utviklet markerte sosiale og helsemessige problemet.

Problemdimensjon:

Har brukt alkohol og/eller andre rusgifter over tid. Har åpenbare tap i forhold til familie nettverk jobb og status. Har gjerne gjennomført flere behandlingsopplegg som ikke har nyttet. Markerte helse- og sosiale problemer

Målsetting :

Begrense skader og forsøke på å skape rammer for et mest mulig verdig liv.

1 . OPPFØLGING / TILSYN / MILJØARBEIDER

Formål:

Gi langtkomne rusmisbrukere et mest mulig verdig liv, med fokus på omsorg.

Beskrivelse:

Imøtekomme de behov for tilsyn og oppfølging som langtkomne rusmisbrukere i kommunen har. Dette tilbudet vil ligge i skjæringspunktet mellom rus og psykiatri, og vil sikre hjelp innenfor begge fagområder.

Ansvar :

- helse og sosialsjefen
- sosialtjenesten

Igangsetting

fortløpende med full drift etter at øremerket stilling er besatt (2002)

Kostnader

se øvrige punkt